

**Del av Lundby 249, Lundby socken,
Göteborgs Kommun
Arkeologisk undersökning**

Del av Lundby 249, Lundby socken, Göteborgs Kommun

Arkeologisk undersökning

Petra Aldén Rudd

Del av Lundby 249, Göteborg socken och Kommun

Arkeologisk undersökning

Rapport 2019:12

© Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ 2019

Fastigheter: Sannegården 734:9 Göteborgs socken, Göteborgs kommun, Västra Götalands län

Länsstyrelsebeslut dnr: 431-19866-2019

Belägenhet i SWEREF 99: Norr 6400234 m, Öst 316220 m

Höjd över havet: 15 meter

Beställare: Trafikverket

Projektnummer: G1913

Projektansvarig: Lillemor Olsson Gustafsson

Fältansvarig: Petra Aldén Rudd

Övrig personal: Caj Carlstein

För personalens meriter hänvisas till Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativs hemsida

Fältarbetstid: 2019-05-09 – 2019-05-15

Undersökningsområdets storlek: cirka 90 m²

Arkiv: Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ

Foton: Där fotograf ej anges är bilder tagna av fältpersonalen

Omslagsbild: Arbetsbild. Saneringsarbetet samt det nya trädet på fornlämning Lu 249

Kartor och situationsplaner: Framställda av Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ med data från FMIS och Lantmäteriet (medgivandeavtal © Lantmäteriet Dnr R50321710_140001, GSD-Terrängkartan efter Lantmäteriets Öppna data, CC0 Creative commons).

Redigering och layout: Cathrine Andersson Färnström

Tryck: Nordbloms Trycksaker AB, Hamburgsund

Sökord: Boplats, gravar, resta stenar, Sannegårdsmonumentet, järnålder, keramik

Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ

Slakthusgatan 8 A

415 02 GÖTEBORG

www.riogbg.se

kontakt@riogbg.se

INNEHÅLL

Sammanfattning.....	5
Undersökningsområdet.....	7
Fornlämningen.....	7
Tidigare fynd undersökningar.....	7
Syfte.....	7
Metod.....	7
Undersökningresultat.....	7
Skadedokumentation1.....	7
<i>Fynd</i>	9
<i>Anläggningar</i>	9
<i>Analysresultat</i>	9
Skadedokumentation2.....	9
Tolkning.....	12
Publik verksamhet.....	12
Resultat gentemot undersökningsplanen.....	12
Antikvarisk bedömning.....	12
Källor.....	13
Bilagor.....	14
<i>Bilaga 1. Schaktbeskrivningar</i>	
<i>Bilaga 2. Anläggningsbeskrivningar</i>	
<i>Bilaga 3. Fyndtabell</i>	

Figur 1. Översiktskarta Lundby 249 undersökningsområdet markerat med ring, mot Sverigekartan raster, LMV CC0. Skala 1 000 000.

Del av Lundby 249, Lundby socken, Göteborgs Kommun

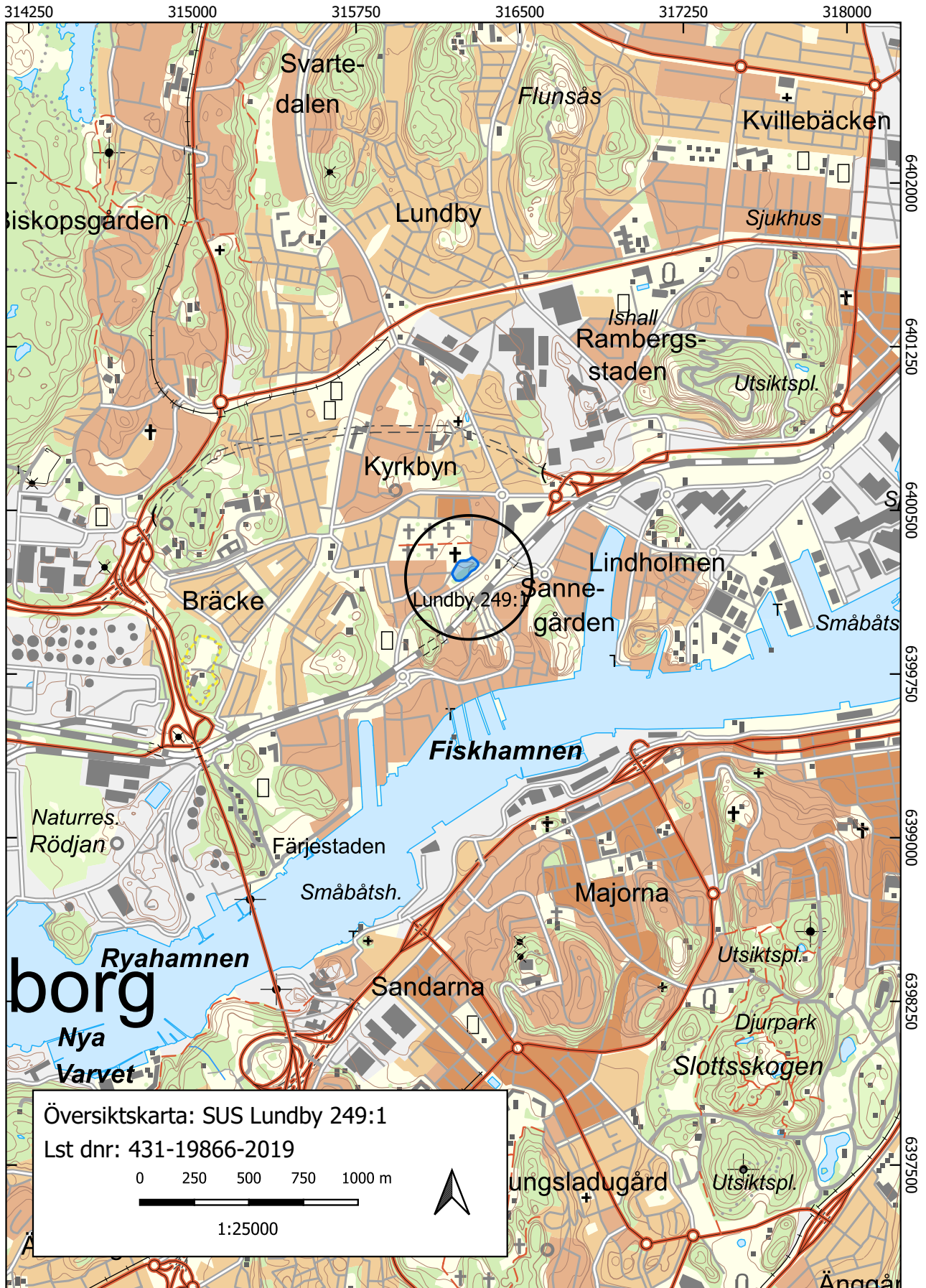
Arkeologisk undersökning

Sammanfattning

Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ har på uppdrag av Länsstyrelsen i Västra Götalands län utfört en skadedokumentation av del av Lundby 249. Den aktuella fornlämningen ligger invid Nya Lundby kyrka på Hisingen, Göteborg. Skadorna uppstod vid arbetet inför trädflytt inom fornlämningen. En maskin fick då en hydraloljeläcka och vid saneringsarbetet behövde delar av matjorden och underliggande jordlager avlägsnas. Vid saneringsarbetet upptäcktes att ett träd hade flyttats från hamnbanans sträckning, sydost om Lundby 249, och placerats centralt på fornlämningen. Trädflyttningen hade inget tillstånd enligt kulturmiljölagen för ingrepp i fornlämningen. Den fortsatt planerade trädflyttningen avbröts och trädet avlägsnades och den jord som tidigare legat på platsen återbördades. Maskintypen tillät återställningen av jordmassorna i näst in på orört skick, då den flyttar massorna som i en skål.

Vid saneringsarbetet påträffades fyra anläggningar, tre gropar och ett stolphål som undersöktes och dokumenterades. Ett fynd i form av en keramikskärva påträffades och tillvaratogs.

Vid saneringsarbetet banades det ner till ett maximalt djup på 0,3 meter. För underliggande lagar bör lagskydd kvarstå.

Figur 2. Översiktskarta Lundby 249, markerat med ring och fornlämningen med blå polygon mot Terrängkartan vektor LMV CC0. Skala 1:25 000.

Undersökningsområdet

Undersökningsområdet ligger Lundby socken, på södra Hisningen, Göteborg, (figur 1). Fornlämningen ligger söder om och i direkt anslutning till Lundby nya kyrka, uppförd år 1886. Lämningen ligger idag i en parkliknande miljö på cirka 15 meter över dagens havsnivå. Nord, väst och öster om lämningen är området bebyggt. Söder ut öppnar sig vyn över landskapet, vilket befäster den monumentala placeringen av lämningarna (figur 2).

Närområdets fornlämningsbild är rik och komplex med flera gravfält, boplatser och fyndplatser registrerade i närheten. Cirka 500 meter norr om Lundby 249 återfinns exempelvis gravfältet Lundby 45 och cirka 1 kilometer nordost om Lundby 249 ligger det sammanhängande grav/boplatsoområdet som sträcker sig ifrån Bräcke diakoni, upp mot Biskopsgården. Lundby 73–74, 118-124 och Göteborg 509 (figur 3).

Den del av fornlämningen som berördes av hydraloljespillen var en yta på 11 x 7,5 meter. Området hade täckts med markduk i anslutning till olyckan, (figur 4).

Fornlämningen

Fornlämning Lundby 249. Lämningen benämns i folkmun Sannegårdsmonumentet och är monumentalt placerad i landskapsrummet. Lämningen kan tidigare ha ingått i ett betydligt större gravfält och idag utgörs lämningen av flera olika registrerade objekt: Lundby 44:1–4, Grav markerad av sten/block samt Lundby 249:1, ett grav- och boplatsoområde, (figur 5).

Tidigare fynd och undersökningar

1874 undersöktes delar av lämningen under ledning av Brusewitz, då staden inkommit med en begäran om grustäkt på platsen. Vid 1800-talet slut flyttades tre av de resta stenarna i samband med uppförandet av Lundby nya kyrka. Georg Sarauw undersökte år 1914 delar av gravfältet och 1976 gjordes fynd av boplatiskonstruktioner och kulturlager när en uppschaktad jordhög skulle jämnas ut i samband med fornvårdsarbeten. Keramikfynd från den undersökningen kunde dateras till senare delen av äldre järnålder (Andersson, Stina i Fyndrapporter 1977). 1989 genomförde GAM en antikvarisk kontroll på en del av fornlämningen, men utan att något särskilt påträffades (Wigforss, Johan) och 1995 genomförde GSM en förundersökning av en del av lämningen, ca 120x50 meter. Vid förundersökningen påträffades anläggningar samt ett fynd av en vävtyngd, som daterades till äldre järnålder (Ragnesten 2007).

Syfte

Syftet med undersökningen är att förhindra att fornlämning skadas och beskriva och dokumentera på ett vetenskapligt sätt det man ser under schaktningsövervakningen. Ingreppet föranledes av ett utsläpp av hydraulolja i samband med haveri av maskin.

Metod

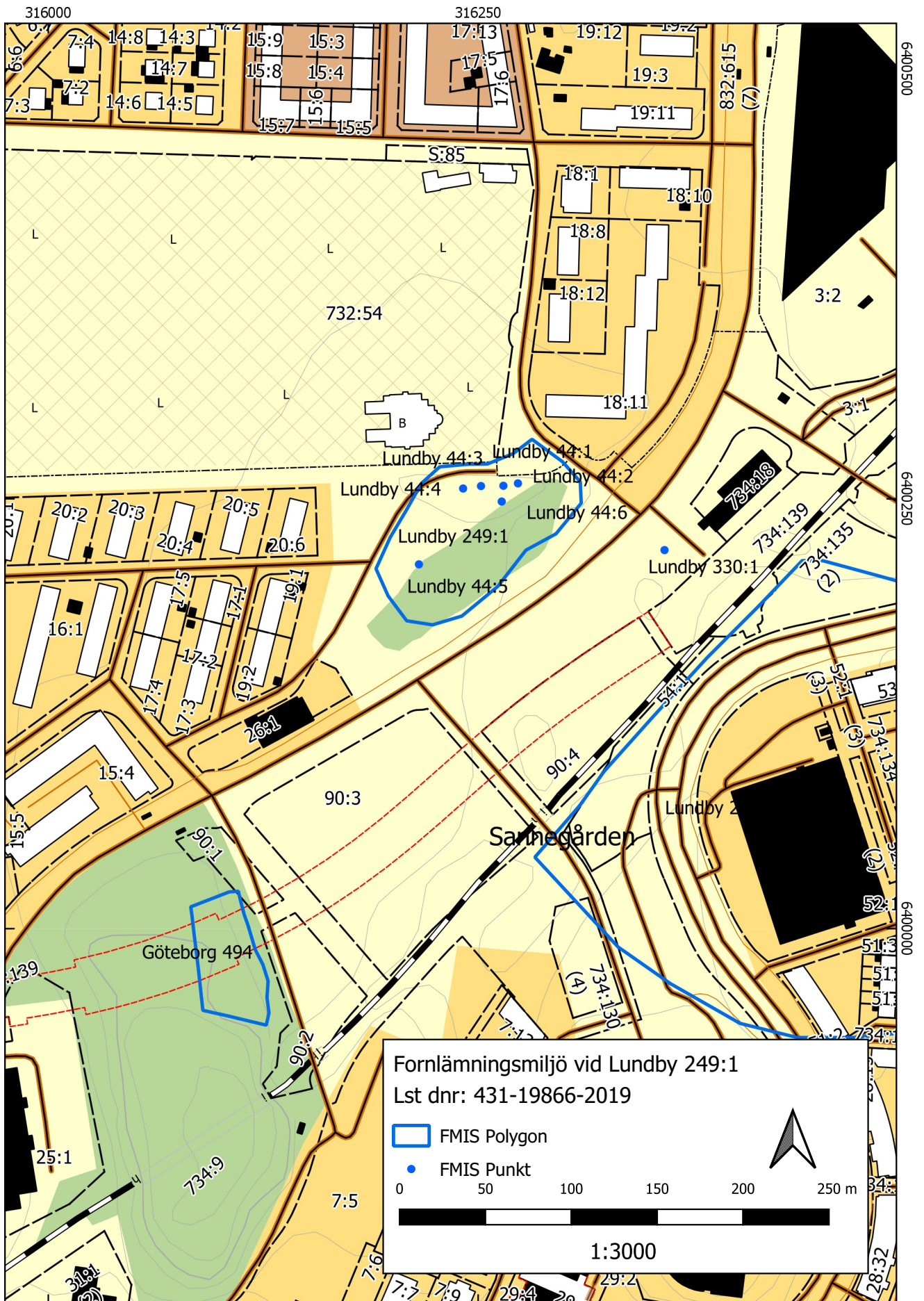
Arkeologer övervakade avbaningen av den yta som kontimerats av hydrauloljan. Avbaningen genomfördes i sektioner, ner till den nivå dit oljan inte trängte. Framkomna anläggningar mättes in med RTK-GPS, dokumenterades i plan för att sedan snittas och dokumenteras i profil. Alla påträffade fynd tillvaratogs. Dokumentationsmaterialet levereras till Göteborgs stadsmuseum i samband med rapportens färdigställande.

Undersökningsresultat

Skadedokumentation 1

Totalavbaningen av den 11 x 7 meter stora ytan genomfördes sektionsvis och mättes in som två schakt, S1001-S1002. (figur 6). Så snart jordlager som inte påverkats av hydrauloljan nåddes avbröts grävningens arbetet. Av den anledning är schaktet S1002 något djupare än S1001.

De fyra anläggningar som påträffades syntes i övergången mellan Lager 2, matjord och lager 3, brun grusig sand i schakt S1002 (bilaga 1–2).

Figur 3. Fornlämningsmiljö vid Lundby 249:1 med utdrag ur FMIS 2019 mot Fastighetskartan vektor. Skala 1:3000.

Figur 4. Foto över området som skadats av oljespill, täkt med markduk. Foto mot nordväst.

Fynd

Vid undersökningen påträffades och tillvaratogs ett fynd. Fyndet utgörs av en keramikskärva som återfanns i anläggning A2203 (Fynd nr 1, bilaga 3). Keramiken är reducerad vid bränning och ytan är polerad. Lerans magringen är fin, med enstaka något grövre kvartskorn. Skärvans ytskikt är intakt medan insidan saknas. Keramiken är typologiskt daterad till järnålder.

Anläggningar

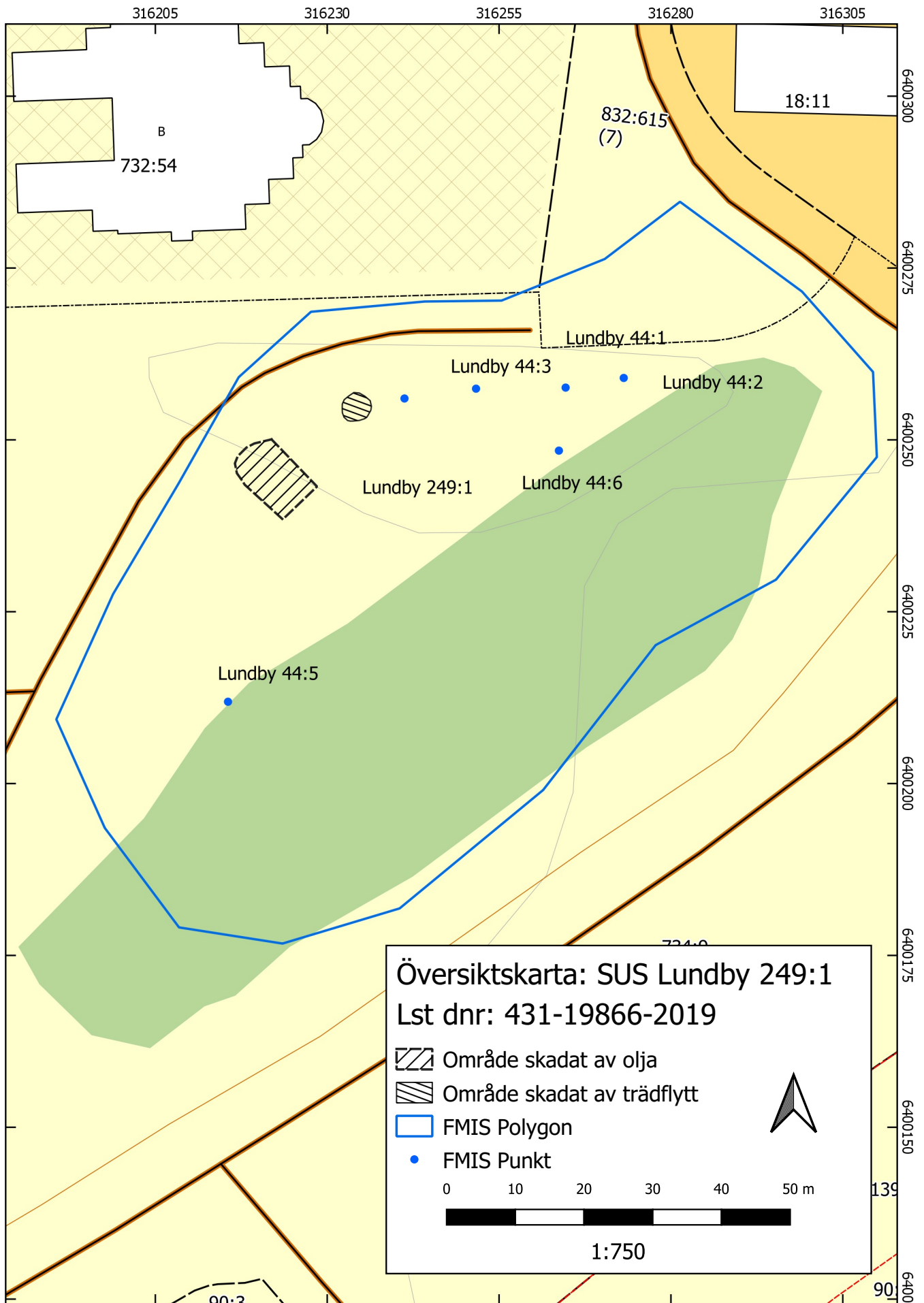
Vid undersökningen framkom fyra anläggningar A2001-2004. Tre av anläggningarna, A2001-A2003, är gropar, två mindre och en något större (bilaga 2). A2004 utgjordes av ett stolphål 0,3 och 0,4 djup (bilaga 2).

Analysresultat

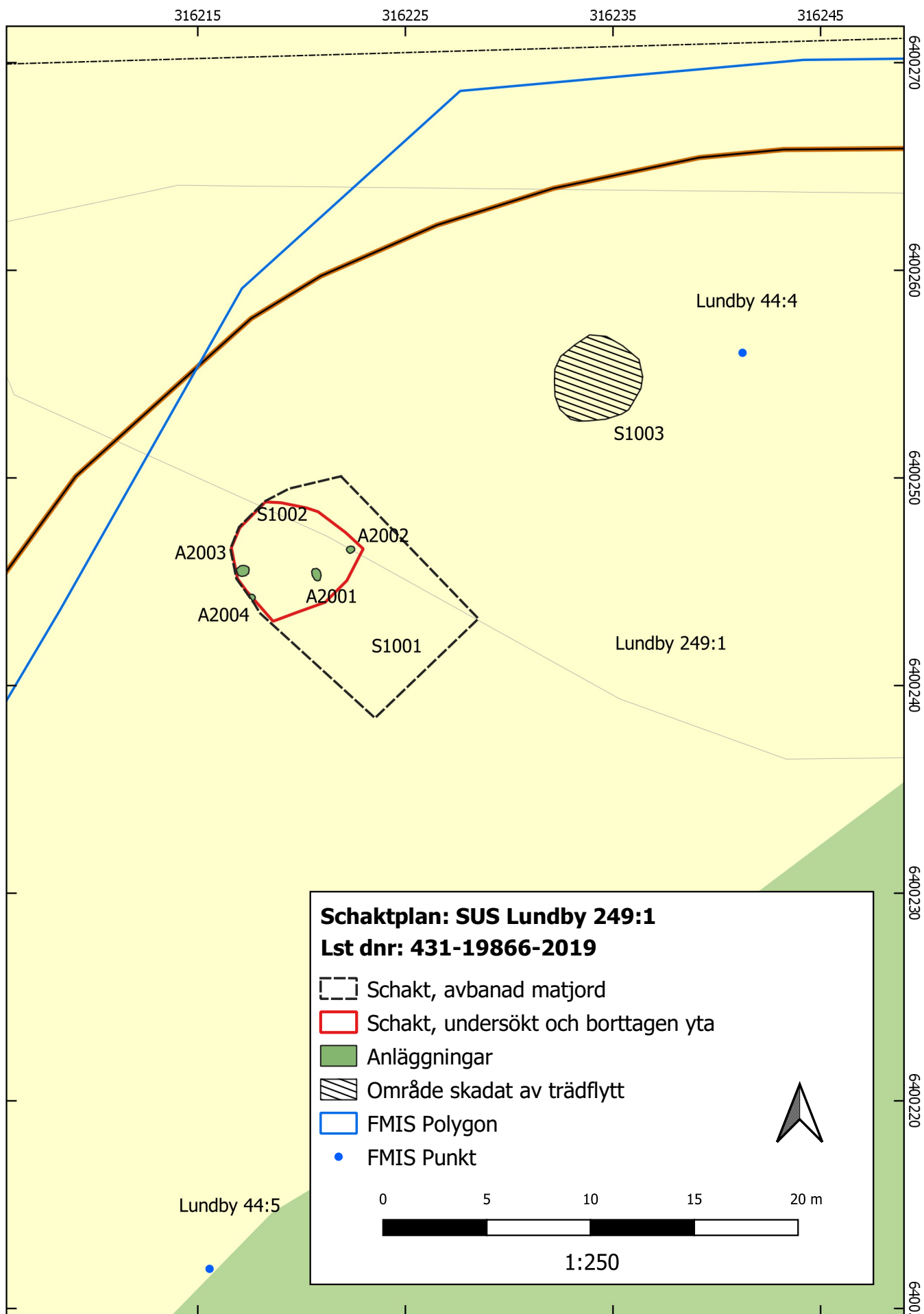
Inga prover för naturvetenskapliga analyser togs vid undersökningen pga. kontamineringsrisken av oljeutsläppet.

Skadedokumentation 2

Vid fältarbetet upptäcktes ett nyplanterat större träd inom fornlämningsområdet (figur 7). Det var maskinen som ombesörjt flytten av trädet som drabbats av oljeläckaget som föranledde undersökningen. Länsstyrelsen kontaktades omgående och ytterligare en skadedokumentation inleddes. Det skadade området mättes in som schakt S1003. Metoden som trädflytten genomförs med innebär att hela jordmassor lyfts upp, ur marken, och flyttas i sin helhet. Den planerade flytten av ytterligare 6 träd till området stoppades. Jordmassorna som flyttas från Sannegårdsmonumentet återbördades och lades tillbaka, på sin ursprungliga plats (figur 8). Då massorna flyttades som ett preparat bedöms den som orörd innanför ytan. Platsen den hade flyttats till, längre söder ut på Hisingen, besiktigades av en arkeolog för att säkerställa att inga fynd eller liknade blivit kvar där. Ingen notering gjordes.

Figur 5. Översiktskarta SUS Lundby 249, skadade ytor markerade med skrafferade polygoner, mot Fastighetskartan vektor. Skala 1:750

Figur 6. Schaktplan SUS Lundby 249 mot Fastighetskartan vektor. Skala 1:250

Tolkning

Fornlämningen utgörs av en sammansättning av flera lämningar som i folkmun benämns Sannegårdsmonumentet. Ytan S1001-S1002 ingår i den del av lämningen som är registrerad som en boplats, Lundby 249:1

Undersökningen av ytan S1001-S1002 samt den okulära besiktningen av skadan vid S1003 påverkar eller förändrar inte den tidigare tolkningen av lämningen.

Publik verksamhet

Det fanns ingen plan eller medel för publik verksamhet inom ramen för projektet.

Resultat gentemot undersökningsplanen

Rio Göteborg bedömer att målet med skadedokumentationen gentemot beställningen är uppfyllt. De uppkomna skadorna är dokumenterade.

Antikvarisk bedömning

Vid saneringsarbetet banades det ner till ett djup maximalt djup på 0,3 meter inom S1002. Ytan S1001 banades endast den översta delen av matjorden av, till ett maximalt djup på 0,1. För underliggande lagar bör lagskydd kvarstå. Ytan innanför S1003 bedöms som orörd, men eftersom den har varit lyft i sin helhet kan den ha vridits. Lagskydd bör kvarstå för resterande del av fornämningen.

Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap i kulturmiljölagen (KML) och genom miljöbalkens generella hänsynsregler, där stor vikt läggs vid hänsyn till kulturlämningar och kulturmiljöer. Ansökan om ingrepp i lämningar lämnas till Länsstyrelsen. För fornlämningar gäller att de förutom själva lämningen även omges av ett så kallat fornlämningsområde. Fornlämningsområdet utgörs av ett så stort område på marken som behövs för att bevara fornämningen och ge den tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse.

Figur 7. Foto av det nyinflyttade trädet på Lundby 249. De resta stenarna (Lundby 44:1-4) syns i bakgrunden. Foto taget mot nordnordost.

Figur 8. Foto över ytan där trädet tidigare placerats efter borttagande. Foto taget mot nordnordost

Källor

Litteratur

Andersson, Stina 1977 Sannegården Lundby 44, Fynd-rapporter 1977. Göteborg: Göteborgs Arkeologiska Museum.

Andersson, Stina; Rex Svensson, Karin och Wigforss, Johan 1978 Sorteringsschema för flinta. FYND-rapporter 1978. Göteborg: Göteborgs Arkeologiska Museum.

Ragnesten , Ulf 2007 Arkeologisk rapport från Göteborgs Stadsmuseum 2007:31

Digitala källor

FMIS 2018 fmis.raa.se

Fornsök 2019 <https://app.raa.se/open/fornsok/>

Bilagor

Bilaga 1 - Schaktbeskrivningar

Alla måttangivelser är i meter.

ID	Storlek	Djup	Alvmaterial	Kommentar
S1001	11 x 7,5	0,1	Rödbrun grusig sand	Avbanad matjord
S1002	5,5 x 5,2	0,1	Rödbrun grusig sand	Undersökt och borttagen yta
S1003	4 x 4			Skadat område pga trädflytt

Bilaga 2 - Anläggningsbeskrivningar

Alla måttangivelser är i meter.

ID	Typ	Beskrivning	Längd	Bredd	Djup	Form	Kommentar
A2001	Grop	Brun grusig sand	0,45	0,3	0,1	Oval	
A2002	Grop	brungrå ngt grusig sand. Homogen fyllning.	0,3	0,3	0,16	Rund	
A2003	Grop	Brun grusig sand. En bit keramik i fyllningen.	0,6	0,6	0,13	Rund	Keramik, fynd 1
A2004	Stolphål	Går in i schaktvägg åt sv. Gråbrun grusig sand. Skarpa sidor rund bottenprofil.	0,3	0,3	0,4	Rund	

Bilaga 3 - Fyndtabell

Fynd nr	Typ	Antal	Material	Vikt gr	Schakt	Anläggning	Kommentar
1	Keramik	1	Keramik	3	S1002	A2003	

